

***Private Enforcement of Competition Law in Europe,*
Rafael Amaro (ed.), conclusion by Paul Nihoul,
Bruylant, Brussels 2021, ss. 419**

Dokonując cyklicznego przeglądu publikacji poświęconych prywatnoprawnemu egzekwowaniu reguł konkurencji, w szczególności w zakresie będącym następstwem transpozycji tzw. dyrektywy odszkodowawczej (dyrektywa)¹ do państw członkowskich, natknąłem się na publikację zatytułowaną *Private Enforcement of Competition Law in Europe, Directive 2014/104/EU and Beyond*, pod redakcją Rafaela Amaro, zawierającą konkluzje Paula Nihoul, wydaną w bieżącym (2021) roku w Brukseli. Książka, będąca efektem zbiorowego wysiłku autorów poszczególnych rozdziałów, które podzielone zostały na obszary tematyczne, stanowi niewątpliwie cenny głos w toczącej się dyskusji na temat *private enforcement*. Zatem przywołanie jej w tym miejscu dobrze wpisuje się w temat wiodący bieżącego numeru iKAR-a, a także w obszar prywatnoprawnego egzekwowania reguł konkurencji, stanowiący istotną część działalności badawczej Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (CARS).

Wymienione wyżej obszary tematyczne, a tym samym poszczególne rozdziały książki, obejmują dyskusję nad istotnymi, choć nie jedynymi, zagadnieniami, jakie pojawiają się w ramach *private enforcement*. Prymarna część książki (*Introduction*) zawiera w pierwszej kolejności rozdział wprowadzający, w którym zarysowana została ewolucja, jaką prywatnoprawne egzekwowanie reguł konkurencji przeszło w UE. Zostały w nim zatem krótko przywołane: rola sądów krajowych w egzekwowaniu prawa konkurencji UE, przełomowe orzeczenie w sprawie *Courage vs Crehan*, a następnie przyjęcie dyrektywy oraz rozwój *private enforcement*, jaki nastąpił po jej przyjęciu (tzw. *Post-Directive era*). W odniesieniu do tego ostatniego pojęcia na marginesie można zauważyć, że biorąc pod uwagę konkluzje z raportu KE, dotyczącego stanu wdrożenia postanowień dyrektywy odszkodowawczej,² jest to jeszcze ciągle bardziej początkowy etap praktycznej implementacji jej postanowień, niż czas, który można byłoby uznać za erę następującą po jej wdrożeniu w państwach członkowskich, co sugerowałby przywołany powyżej tytuł podrozdziału. Kolejny rozdział, zamykający część wstępną omawianej tutaj publikacji, zawiera przegląd najważniejszych postanowień dyrektywy.

Po wymienionych wyżej omówieniach wprowadzających następuje część druga (*Initiating a Claim*), która obejmuje rozdziały koncentrujące się na bardziej szczegółowych, ale także wywołujących dyskusje i zawierających niejednokrotnie istotny aspekt praktyczny, zagadnieniach. Rozważania dotyczą, między innymi, problemów związanych z kosztami postępowań (m.in. koszty obsługi prawnej, opinii ekspertów oraz inne koszty związane z wytoczeniem powództwa), a także pokrycia kosztów postępowania oraz ryzyka finansowego powództw odszkodowawczych. W części tej zawarte zostały także uwagi dotyczące rozpoznawania spraw z zakresu *private enforcement*

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego.

² *Commission staff working document on the implementation of Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union.*

przez organy arbitrażowe, w tym bardziej szczegółowe zagadnienia, jak typologia spraw z omawianego tutaj zakresu w świetle postępowań arbitrażowych, zakres umowy o arbitraż czy relacje pomiędzy sądem arbitrażowym a sądem powszechnym oraz zbiorowe dochodzenie roszczeń, zarówno w kontekście dyrektywy, jak i szerszym, mającym na względzie reguły obowiązujące w prawie prywatnym międzynarodowym. Część drugą publikacji zamyka omówienie transgranicznych aspektów powództw odszkodowawczych, w tym jurysdykcji oraz przedawnienia w przypadku roszczeń odszkodowawczych wywodzonych z naruszenia prawa konkurencji.

Trzecia część publikacji (*Establishing Liability*) zawiera kolejno rozdziały poświęcone głównie najważniejszym aspektom odpowiedzialności cywilnej wynikającej z naruszenia prawa konkurencji. Są one już od dawna, jeszcze w okresie poprzedzającym przyjęcie i transpozycję dyrektywy, szeroko dyskutowane w literaturze i obecne w treści orzeczeń sądów zapadających w sprawach z zakresu *private enforcement*. Należą do nich, między innymi, prawo właściwe, zasady odpowiedzialności, szkoda, ustalenie jej wysokości oraz odpowiedzialność solidarna, a także dochodzenie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej kartelem.

Czwarta część publikacji (*National Reports*) zawiera ciekawe zestawienie raportów dotyczących stanu *private enforcement* w wybranych państwach UE (Niemcy, Włochy, Belgia, Hiszpania, Francja). Obejmują one przegląd ram prawnych i instytucjonalnych dochodzenia roszczeń wynikających z naruszenia prawa konkurencji. Raporty te nie zostały sporządzone według jednego modelu, ale zawierają różne spojrzenia na *private enforcement* w wymienionych wyżej krajach.

Omówiona tutaj krótko publikacja zakończona jest spostrzeżeniami mającymi charakter pewnego podsumowania, którymi podzielił się Paul Nihoul, sędzieja TSUE oraz profesor Uniwersytetu w Louvain. Dotyczą one rozwoju i stanu egzekwowania prawa konkurencji w obszarze UE. Paul Nihoul podkreśla także pracę wykonaną przez TSUE w porozumieniu z sądami i trybunałami krajowymi w celu zapewnienia poszanowania rządów prawa na wszystkich poziomach w krajach członkowskich, zarówno w porządku administracyjnym, jak i sądowniczym.

Biorąc pod uwagę obszerność i aktualność zagadnień poruszonych w przywołanej publikacji, nie odnosząc się do szczegółowych poglądów zaprezentowanych przez autorów poszczególnych rozdziałów oraz konkluzji zawartych w zakończeniu książki, z pewnością warto się z nią zapoznać. Jak zostało wskazane na początku, to kolejny ciekawy głos w stale rozwijającej się w krajach UE dyskusji dotyczącej prywatnoprawnego egzekwowania reguł konkurencji, który jest bardzo aktualny i ma nie tylko walor teoretyczny, ale także praktyczny.

dr Dominik Wolski

Adiunkt w Katedrze Prawa i Administracji
Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach
e-mail: dominik.wolski@gwsh.pl